

بررسی مسئولیت مدنی در جامعه ورزشی در حقوق موضوعه ایران

(تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۰۳/۱۵، تاریخ تصویب ۱۳۹۷/۰۷/۱۵)

مهرداد حیدری ذوله

چکیده

رشد سریع و شگفت‌انگیز تیم‌های ورزشی، سرمایه‌گذاری‌های کلان در امر ورزش و نیز بروز مسایل و معضلات جدید در این عرصه، گاه و بیگاه، دولت‌ها را بر خورد با مسائل پیش آمده در این عرصه دچار سرگردانی نموده و دشواری‌هایی را در زمینه‌های مختلف موجب شده است. برای یکی از مباحث و مسائل پیچیده‌ای که به ویژه در سالهای اخیر اندیشمندان و فرهیختگان حقوقی را به تکاپو در عرصه‌های علمی وا داشته است، بحث انواع مسئولیت‌های فعالان در عرصه‌های ورزشی است. آمار صدمات و آسیب‌های ناشی از حوادث ورزشی در سالهای اخیر آن چنان بالا بوده است که لزوم وضع قوانین و مقررات جدید و متناسب با نیازهای موجود در این بستر را بیش از پیش آشکار نموده است. حتماً بارها و بارها خبرهایی راجع به مجروح شدن و یا حتی فوت ورزشکارانی در جریانی مسابقات ورزشی شنیده ایم. خشونت‌های رایج، به ویژه در زمینه ورزشهای هر جریانی مسابقات ورزشی شنیده ایم. خشونت‌های رایج، به ویژه در زمینه ورزشهای رزمی، هر ساله قربانیان زیادی را در برمی‌گیرد و بالاخره عدم رعایت استانداردهای لازم در زمینه ورزشهای تولید و عرضه لوازم و تجهیزات ورزشی، در بسیاری از موا مشکلات و صدمات جدی را برای ورزشکاران در این عرصه به وجود آورده است. تعیین انواع مسئولیت‌ها، اعم از کیفری و مدنی در این عرصه، حدود و دامنه این مسئولیت‌ها و شرایط تحقق و ایجاد آن‌ها، مقدمات و پایه‌های دقیق علمی و پژوهشی خاص خود را می‌طلبد.

واژگان کلیدی: تقصیر، ورود ضرر، جبران خسارت، مسئولیت مدنی ورزشکاران

بخش اول: کلیات

ورزش و فعالیت‌های ورزشی، از آغاز حیات بشری، همواره همراه و هزاد انسان بوده است. با نگاهی به تاریخ تمدن بشری در می‌یابیم که پیدایش ورزش را نمی‌توان به دورن و تاریخ معینی نسبت داد. چه اینکه حرکتی و جنبش، به عنوان پایه‌های ایجاد رشته‌های مختلف ورزشی، همواره به عنوان یک نیاز اساسی بشر برای تامین زندگی بوده است. اساس و فلسفه ورزش، طبق آنچه از دیرباز در میان ملل مختلف رایج بوده است. تامین سلامتی و آمادگی جسمانی فرد می‌باشد امروزه کشورهای مختلف، با فرهنگ سازی و تبلیغات بسیاری می‌کوشند تا با رواج فعالیت‌های ورزشی، جامعه‌ای آکنده از نشانه‌های جمعیتی و رودی را برای مردمان خود به ارمغان بیاورند.

بند اول: قلمرو مسئولیت‌های قانونی در ورزش

ورزش، خود قلمرو وسیعی دارد. وجود انواع رشته‌های ورزشی مویید این مساله است. ضمن این که هر کدام از این رشته‌ها، خود مسکن است دسته‌بندی‌های دیگری داشته باشند؛ مثلاً فوتبال داخل سالن و روی چمن و والیبال نشسته یا ایستاده و ... افزون بر این طیف افرادی که در این حیطه فعالیت می‌کنند نیز بسیار زیاد است، بازیکنان، مربیان، داوران، تماشاگران، سرپرستان تیم‌ها و ... هر کدام، به نوعی در داخل انی مجموعه قرار می‌گیرند. منظور از حوادث ورزش، تمامی بی‌مبالاتی‌ها و جرایم و شبه جرایم تخلفاتی هستند که توسط ورزشکاران، معلمین، مربیان، مدیران، ... و امثال آنها به طور مستقیم یا غیرمستقیم در رابطه با ورزش انجام می‌گیرد. موضوع اش وقایع نیز ممکن است سلامتی، جان، اموال، حیثیت و شرافت و سایر حقوق قانونی اشخاص باشد که در محدوده ورزش به نحوی حضور دارند.^۱

بند دوم: تفکیک مسئولیت مدنی و کیفری در عرصه ورزش

وقتی از واژه مسئولیت نام می‌بریم، منظور و رفتاری است که شخص مرتکب می‌شود و هر لطمه و زبانی را به دیگران وارد می‌آورد و به موجب آن، مسئولیت قانون برای جبران این خسارت پیدا می‌کند. بطور کلی، در هر مورد که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری

^۱ دکتر حسین آقایی نیا، حقوق ورزشی، تهران، نشر میزان، چاپ چهارم، ۱۳۸۱.

باشد، گفته می شود که در برابر و مسئولیت مدنی دارد.^۱ حال چنانچه این رفتار شخص، به موجب قانون، عنوان جرم را داشته باشد و مجازاتی برای آن تعیین شده باشد، می گوئیم وی مسئولیت کیفری دارد. عنصری که موجب تفکیک این دو نوع مسئولیت می شود، علاوه بر آیین دادرسی، قلمرو، هدف، ... عنصر عمد و سوء نیت است. بدین معنا که مسئولیت کیفری به طور معمول، ناشی از یک عمدی است، در حالی که غالب مسئولیتهای مدنی ناشی از مبالاتی است و این امر، به خوبی نشان می دهد که در امور مدنی، به نتیجه کارزبان بخش، پیش از محرک عامل توجه می شود.^۲ به طور کلی، هر ادعایی می تواند در مورد ورود خسارت به شخص دار طی یک فعالیت ورزشی در قالب مسئولیت مدنی مطرح شود، مشروط به این که زیان دیده بتواند ورود این زیان و رابطه سبب میان فعل یا ترک فعل زیان رساننده را اثبات نماید. به هر حال باید پذیرفت که هر کدام از عوامل دخیل در عرصه ورزش، وظایف خاصی دارند که تخطی از آنان، مسئولیت هایی را برایشان به دنبال دارد. برای نمونه، یک داور فوتبال در هنگام آسیب دیدگی شدید بازیکن در داخل زمین مسابقه، وظیفه دارد که بازی را متوقف نماید تا پزشک تیم به وضعیت شخص آسیب دیده رسیدگی نماید. چنانچه وی از اجرای این وظیفه سرباز زند یا این که پزشکی همراه تیم نباشد یا پزشک از مداوا شخص آسیب دیده خودداری نماید، برحسب مورد، داور یا مدیر و سرپرست باشگاه و یا پزشک ممکن است تحت عنوان مسئولیت قانونی خود، مورد مواخذه قرار می گیرد. حال، چنانچه مشخص شود که عمد یا سوءنیتی از جانب هر کدام از آنها در کار بوده، به طور طبیعی می توان مسئولیت کیفری را به آنها نسبت داد. اما البته در عرصه ورزش، وجود خسارت و آسیب جسمانی امر طبیعی است، ایراد ضرب و جرح، به عنوان طبیعی ترین و معمولی ترین علل دعاوی موجود در عرصه ورزش است که برحسب درجه و نوع آن، درد، آسیب یا نقصان را به دنبال دارد. فرقی هم نمی کند که عامل آن بازیکن همین ایجاد مسئولیت مدنی است نه کیفری.^۳ چرا که ادر خصوص جرایم و ضرب و جرح هایی که در محیط های ورزشی اتفاق

^۱ دکتر ناصر کاتوزیان، قواعد عمومی قراردادها، جلد چهارم، تهران، شرکت انتشار، ۱۳۷۶. ص ۴۸.

^۲ دکتر ناصر کاتوزیان، منبع پیشین، ص ۵۴.

^۳ Gardiner S, James M. O'Leary J, Welch R. (2005), "sport law", Routledge carndesh, chapter 16.

می‌افتد، اصل بر غیر عمد بودن آنهاست که عوامل زیادی از جمله مصلحت‌های اجتماعی، رضایت فرد شرکت‌کننده در عرصه‌های ورزشی و عرف و عادات و اقتضای ذات ورزش، از جمله دلایل آن است. انجام خطا و متعاقب آن ورود ضرب و جرح، بخودی خود، کار ناشایستی است که می‌تواند سبب مسئولیت کیفری یا مدنی باشد، یعنی جزو آن دسته از تقصیرهایی است که ممکن است باعث ایجاد هر دو نوع مسئولیت شود.^۱ بر این اساس، ضرب و جرحی که در مسابقات ورزشی اتفاق می‌افتد، در حالت کلی موجب خسارت مالی و غیرمالی به فرد زیان‌دیده می‌شود که می‌تواند براساس آن اقامه دعوی مبتنی بر مسئولیت مدنی و در شرایطی هم مسئولیت کیفری نماید. به عنوان نمونه، چنانچه این ضرب و جرح، منجر به فوت شخص آسیب‌دیده گردد، طبیعتاً عنوان جرم بر آن صدق می‌کند (هر چند سوءنیت و عمدی هم در کار نباشد) و برحسب مورد، مرتکب می‌تواند ذیل یکی از عناوین قتل عمد، شبه‌عمد، خطائی- مجازات‌های کیفری را تحمل نماید. در نهایت، چیزی که دوباره باید بر آن تاکید ورزید. این است که در عرصه‌های ورزشی به کارگیری اصول مسئولیت مدنی، سازگاری بیشتری با روح این نوع فعالیت دارد. تفکیک مسئولیت مدنی با مسئولیت کیفری نیز، چنانچه که عنصر تقصیر را در مورد رفتار موجب وارد شدن خسارت و صدمه‌پذیریم، همانا قصد و نیتی است که در ماورای عامل ایجاد خسارت وجود دارد. در این خصوص نتیجه واحد- خسارت و آسیب و صدمه- می‌تواند موجبات هر کدام از مسئولیت‌ها را با توجه به معیارهای گفته شده بوجود آورد.^۲

بند سوم: مفهوم خطا یا تقصیر

وجود خطا یا تقصیر، به عنوان مهمترین رکن ایجاد مسئولیت مدنی تلقی می‌گردد. ورزشکاری که در عرصه فعالیت‌های ورزشی در اجرای وظیفه مراقبتی متعارف خویش مرتکب سهل‌انگاری و بی‌احتیاطی شده و به واسطه خطای انجام شده توسط او آسیبی به دیگران برسد، بدون شک ضامن است و مسئول شناخته می‌شود. در ذیل، به تبیین مفهوم خطا

^۱ دکتر ناصر کاتوزیان، منبع پیشین، ص ۵۵.

^۲ جاودانی، رضا، مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء، دانشگاه آزاد اسلامی

در حقوق، در زمینه فعالیت‌های ورزش و بیان انواع آن خواهیم پرداخت.^۱ در ترمینولوژی حقوق، خطا این گونه تعریف شده است: «خطا وصف عملی است که از صاحب تمیز که به غفلت یا جهل یا اشتباه و یا بی مبالاتی و یا بی احتیاطی، کاری مخالف قانون کند. فاعل فعل خطایی قصد نتیجه ندارد، برعکس فاعل عمدی. در باب ضمان قهری، خطا شرط ضمان نیست و صرف انتساب اثر به فاعل کافی است. در امر کیفری خطا عبارت است از بی مبالاتی یا بی احتیاطی و عدم رعایت مقررات دولتی و عدم مهارت.»^۲ در برخی از منابع و کتب حقوقی، خطا، واژه ای مترادف با تقصیر دانسته و این گونه تعریف شده است:^۳ «تقصیر یا خطا، به طور کلی عبارت است از رفتارهای پایین تر از سطح معیارهای رفتار یک انسان عادی ... تقصیر عبارت است از انجام کاری که یک شخص عادی و محتاط در شرایط مشابه بدان مبادرت نمی ورزد و یا تصور در انجام عملی که یک فرد معمولی و با احتیاط در اوضاع، احوال بمانند بدان می پردازد.»

بخش دوم: مفهوم خطا و تقصیر در ورزش

برای بررسی مفهوم خطا در ورزش، می بایست همواره چند نکته را در نظر داشت و بر مبنای اینها خطای ورزشی را ارزیابی کرد. ۱- نخست این که نیاز اجتماعی و قدرت عرف می تواند قدرت قانونه و دولت را بسیار کمتر سازد. چنانچه در بسیاری از مواقع، قانون ممکن است ضربه زدن به سر و صورت کسی را به طور کلی امری قبیح بداند، در حالی که اشتیاق مردم و پذیرش عرف، این مساله را در ورزش همانند بوکس، در نظام ورزشی و قانونی یک کشور مجازی دارد. ۲- نکته بعد به مساله قبول خطر و اقدام و رضای شخص زیان دیده و شکر او در انجام فعالیت ورزشی که به آسیب دیدن او می انجامد، بر می گردد. بدین مفهوم که اگر چه ضرب و جرح در قانون مجازات ما جرم شمرده شود است، لیکن فرض قبول خطر از جانب

^۱ دکتر کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، ص ۸۰

^۲ دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی، مبسوط در ترمینولوژی، جلد ۳، ص ۱۸۱۸.

^۳ رضا جاودانی، مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

شخص آسیب دیده و پررنگ شدن این مفهوم در حقوق ورزشی، کار مراجع قضایی را در رسیدگی به چنین شکایاتی مشکل کرده است.^۱

۳- در خصوص تبیین مفهوم خطا، البته بیشتر از این که مقررات و قوانین رسمی و عام کشورها راهگشا باشند باید به مقررات و آیین نامه‌ها داخلی فدراسیون‌های داخلی و بین‌المللی مراجعه نمود. مفهوم خطای ورزشی در لابه لای این آیین نامه‌ها، بسیار عینی‌تر و ملموس‌تر قابل شناسایی هستند. در عرصه فعالیت‌های ورزشی، هر جا که سخن از خطای ورزشی می‌شود. معمولاً آن را مترادف با «قول» در نظر می‌گیرند و عبارت است از عملی که مخالف و ضد مقررات باشد و ممنوع بوده و مطابق قواعد آن رشته ورزشی مجاز نباشد.^۲

بخش سوم: مسئولیت‌های مدنی ناشی از عملیات ورزشی در حقوق ایران

در حقوق ایران، آن چه مسلم است که در خصوص فعالیت‌های ورزشی و تخلفات و جرایم ارتکاب یافته در این عرصه، به شدت با خلا قانونی مواجه هستیم. در قانون مسئولیت مدنی و نیز قانون مجازات اسلامی - بجز یک بند از ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی - هیچ نص خاصی در مورد مسئولیت‌های قانونی ورزشکاران وجود ندارد. آنچه در این مبحث، تحت عنوان بررسی ضمانت‌اجراه‌های مختلف بابت تخلفات و جرایم ورزشکاران مورد بررسی قرار می‌گیرد، صرفاً براساس اطاق مواد قانونی در مسئولیت مدنی و قانونی مجازات اسلامی بیان می‌گردد. دامنه مسئولیت مدنی ورزشکاران در عرصه ورزش، بسیار شایع‌تر و عام‌تر از دامنه مسئولیت کیفری می‌باشد. چه این که در خصوص اعمال و خطاهای رخ داده در عرصه ورزش و بخصوص از ناحیه ورزشکاران، معمولاً تکیه بر غیر عمدی بودن است و اینکه اصولاً خطاهای ورزش را نمی‌تواند به عنوان جرم تلقی کند. ورزشکاری که فعل یا ترک فعل زیانباری را انجام می‌دهد و به واسطه این اقدام، خسارت و زیانی به دیگری می‌رسد، در صورتی که بتوان رابطه بین فعال یا ترک فعال او و زیان حاصله را ثابت نمود (رابطه سببیت)،

^۱ الزام‌های خارج از قرار داد: ضمان قهری، ص ۱۷۶.

^۲ رضا جاودانی، منبع پیشین، ص ۳۰.

براساس اساسی برای جبران خسارت حاصل در نتیجه ایجاد مسئولیت مدنی برای ورزشکارخاطی، ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی است. براساس این ماده: در این ماده، انواع افعال زیانبار انجام شده از سوی ورزشکار - برخلاف مسئولیت کیفری - احصا شده است و نتیجه را اعلام کرده که همان لطمه به جان یا سلامتی و یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتمی و یا حق دیگر است که این مساله در ورزش نیز ممکن است اتفاق بیافتد، به ویژه در بحث صدمات و آسیب وارده که به نوعی لطمه به جان سلامتی طرف زیان دیده محسوب می گردد. وظیفه شخص مسئول در قبال نتیجه ای که به بار آمده است همانا الزام پی به جبران خسارت وارده است.^۱

بخش چهارم: برخی از انواع مسئولیت های قانونی

ورزشکاران، به عنوان اولین رکن و پایه و اساس فعالیت های ورزشی به شمار می روند. در تمامی قوانین و مقررات داخلی فدراسیون های مختلف نیز مشاهده می شود که قسمت مهم و اساس این قواعد، در خصوص تکالیف، وظایف و حقوق آنان وضع شده است. هر بازیکنی که پا به عرصه فعالیت های ورزشی می گذارد، باید از مقررات مربوط به رشته ورزشی اش آگاه بوده، خود را ملزم به تبعیت از آنها بداند، چه اینکه در غیر این صورت می توان او را با عنوان نقض مقررات ورزشی، مورد تنبیه و مجازات قرار داد. تخلفات ورزشکاران در عرصه های ورزشی، حدود خاص خود را وارد. چه اینکه چنانچه ورزشکاری در خارج از محیط و فضای ورزشی مرتکب عمل خلاف قانون شود، مستند مسئولیتی که بر او بار می شود، نمی تواند مقررات ورزشی باشد. برای نمونه، بازیکنی در خارج از فضای مسابقه به یک داور توهین کند. به طور قطع، نمی توان وی را با عنوان نقض مقررات ورزشی و «توهین یا محاشی به داور» مورد مواخذه قرار داد و مجازات وی باید براساس قوانین عام دیگر انجام شود. روی دیگر این مساله، حرکات غیر ورزشی در زمان انجام فعالیت های ورزشی است. به طور کلی هرگاه حادثه ای بر اثر حرکات خطای ورزشکار اتفاق بیفتد، مسئولیت قانونی کامل بر او

^۱ دکتر آقایی نیا، حسین، حقوق ورزشی. ص ۶۹

بار می‌شود و در زمره حقوق ورزش مسئولیت او مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. ولی اقدامات غیر ورزشی که درحین فعالیت ورزشی انجام می‌گیرد. مانند فحاشی یا کتک کاری ورزشکاران، قابل طرح در حقوق ورزشی نیست و مرتکب تحت عنوان برم عادی قابل مجازات است.^۱ بنابراین یک ورزشکار می‌تواند در برخی شرایط تحت عناوین مقررات و قواعد داخلی و آیین نامه‌های فدراسیون رشته ورزشی خاص خود، مورد «تنبيه» قرار گیرد و یا اینکه به موجب قوانین عام و رسمی کشور، جدای از هر آنچه که در آیین نامه‌های داخلی برای وی در نظر گرفته شده است، مشمول «مجازات‌های» قانونی قرار گیرد. البته این بدین معنا نیست که بگوییم بازیکنی که در عرصه ورزش مرتکب خطا و در نتیجه ایراد آسیب به حریف می‌شود، تحت یک نوع مصونیت قرار دارد بلکه حالتی هم وجود دارد که ممکن است در صورت شکایت و پی‌گیری خواهان، از سوی مراجع قضایی عمومی مورد پیگیری و تحمل مجازات قرار گیرد.^۲

بند اول: مسئولیت قانونی مدیران ورزشی

وقتی صحبت از مسئولیت‌های قانونی مدیران ورزشی می‌شود، اولین سوالی که به ذهن مبتادر می‌شود، این است که به طور دقیق، «مدیر» ورزشی کیست و چه کسانی را شامل می‌شود. طبق یک تعریف عام، منظور از مدیران در ورزش، تمامی کسانی هستند که در رابطه با فعالیت‌های ورزشی بطور مستقیم یا غیر مستقیم وظایفی را بر عهده داشته و در صورت بروز حادثه، بر حسب مورد ممکن است مسئول شناخته شوند. براساس تعریف، سرمربی، مربی، کمک مربی، مربی بدنسازی، معلم ورزش، دایر ورزش، ناجی غریق، سرناجی، داور، پزشک تیم و هر شخص دیگری که به طور مستقیم بر فعالیت‌های ورزش نظارت و اعمال مدیریت می‌کند، در زمره مدیران ورزشی قرار می‌گیرند و اما براساس یک تعریف مضیق، مدیران ورزشی

^۱ دکتر حسین آقایی نیا، منبع پیشین، ص ۳۴.

^۲ جاودانی، رضا، مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء، دانشگاه آزاد اسلامی

عبارتند از کسانی که بر فعالیت های ورزش نظارت ندارند، ولی بلافاصله پس از گروه اول، با ورزشکاران و یا وسایل و تجهیزات و اماکن ورزشی و یا مدیران گروه اول مرتبط هستند.^۱ مدیران بیشترین مسئولیت ها را در فعالیت های ورزشی بر عهده دارند. مسئولیت های قانونی مدیران در قبال ورزشکاران، اغلب مبنای مدنی و قرار دادی پیدا می کند. مدیران ممکن است در قبال ورزشکارانی که در باشگاه وی عضویت دارند، مسئولیت مدنی داشته باشند، همچنین ممکن است در مقابل ورزشکارانی که با تیم وی مسابقه دارند یا در ورزشگاه او مسابقه ای را برگزار می کنند، مسئولیت داشته باشند. همچنین مدیران در قبال تماشاگران ممکن است از این جهت مسئول قرار بگیرند که زمانی که امکانات یا خود مکان ورزشی موجب ایجاد خسارت به تماشاگران شود، در هر دو شکل مسئولیت، یعنی مدنی و کیفری، متصل مجازات شوند. ایرادی که قابل تصور است این است که تماشاگری که به دیدار یک مسابقه ورزشی می آید، با آگاهی از حوادث پیش بینی نشده ای که ممکن است در جریان آن عملیات ورزشی روی دهد، خود بطور ضمنی آثار احتمالی این اقدام را پذیرفته است. بر این اساس، قبول خطر عبارت است از پذیرش اختیاری، صریح یا تلویحی خطرهای ارزیابی و شناخته شده: بر این اساس، کسی که خطر ناشی از رفتار دیگری را می پذیرد^۲ در صورت وقوع ضرر نمی تواند جبران آن را خواستار شود اما، باید گفت تماشاگران صرفا خطرهای عادی و تفکیک ناپذیر از حضور در فعالیتهای ورزشی را می پذیرند.

بند دوم: مسئولیت های قانونی مربیان

مربیان باید با اعمال مراقبت متعارف از ایجاد خطرهای قابل پیش بینی برای ورزشکاران جلوگیری کنند و البته معیار عرف در هر ورزش فرق دارد و میزان آن در فعالیت های ورزشی خشن افزایش خواهد یافت. در مجموع مربیان وظیفه دارند برای ایمنی بازیکنان خود مراقبت متعارف رابه عمل آورند. مربیان را می توان به دلیل نقض بعض وظایف خاص مسئول دانست.

^۱ دکتر حسین آقایی نیا، منبع پیشین، ص ۴۴.

^۲ والترین چامپیون جونبیر، ترجمه دکتر حسین آقایی نیا، انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول،

بهار ۱۳۷۴، ص ۱۸۵.

بطولی کلی باید گفت که آنان موظفند با توج به روشهای ایمنی و یاراههایی که صدمات را به حداقل می‌رساند، به ورزشکاران خود آموزش دهند و نیز برای آنها تجهیزات حفاظتی ایمن و مناسبی تهیه کنند.^۱ در فقه آمده است که اگر کسی فرزند صغیر خود را برای فراگرفتن شنا به دیگری بسپارد دو فرزند غرق شود. معلم مسئول است، زیرا فرزند را به او سپرده است تا در نگاهداریش احتیاط کند و غرق او دلیل بر این است که در حفاظت تقصیر کرده است. ولی در موردی که فرزند کبیر است، در صورتی مربی مسئول است که تقصیر کرده باشد. درباره مسئولیت مربی صغیر تردیدهایی هم شده است و بعضی آن را منوط به اثبات تقصیر مربی کرده اند و بعضی دیگر، به دلیل متعارف بودن این اقدام و هدف مشروع تعلیم، که به مصلحت طفل هم می‌شود، مربی را ضامن نشمرده اند. جمعی هم مسئولیت را مطلق شمرده اند. ولی آنچه طرفداران پیشری دارد، اعتقاد به مسئولیت مطلق معلم شنا در مورد کودک و مسئولیت مقید به تفریط او درباره بالغ و رشید است.^۲ مسئولیت مربی نسبت به صدمه های بدنی ورزشکار ریشه قراردادی دارد در اروپا به آن ار باید نقض عهد شمرد، زیرا در اثر قرار داد با ورزشکار یا نماینده او مکلف به حفاظت شده است. منتها، تعدی که مربی در پیمان حفاظت به عهده می‌گیرد، در مورد کودک از قبیل تعهدهای به نتیجه است و فرض این است که کودک بی تقصیر مربی غرق نمی‌شوند. ولی در مورد کبیر، ناظر به تمهید وسایل ایمنی و مواظبت از نوآموز و دادن تعلیم به او است و به همین جهت گفته می‌شود که مسئولیت مربی منوط به اثبات تقصیر او است. از ماده ۷ قانون مسئولیت مدنی می‌توان نتیجه گرفت که مسئولیت مربی تابع قواعد عمومی و مشروط به اثبات تقصیر و رابطه سببیت میان آن تقصیر و ورود ضرر به شخص ثالث است.^۳

^۱ والتربی چامپیون جونیور، همان منبع ص ۸۱

^۲ دکتر ناصر کاتوزیان اندام های خارج از قرارداد، مسئولیت های خاص و مختلط، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۷، ص ۱۹۶.

^۳ دکتر ناصر کاتوزیان، اندام های خارج از قرارداد، قواعد عمومی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۷، ص

بند سوم: مسئولیت های قانونی داور

هر چند بطور معمول مسئولیت داوران ناشی از مباشرت آنها نیست، ولی بسیاری از آنها خود را با عنوان خواننده شکایات از صدمات ناشی از تقصیر مواجه می بینند. در زمینه عملکرد نامطلوب داوری می توان به مصادیق تفاوت های بد، اجازه انجام مسابقه در زمین بازی با شرایط نامساعد، اجازه به ادامه بازی علی رغم شرایط جوی خطرناک، و بالاخره عدم بازدید از کیفیت تجهیزات مورد استفاده بازیکنان اشاره کرد. وظیفه هر داور نظارت شایسته بر مسابقه ورزشی است و در واقع دولت ملزم به اجرای مقررات ایمنی است و در صورت نادیده گرفتن این تکلیف و یا عدم اجرای آن به نحو مطلوبی داور به دلیل مقصر بودن مسئولیت خواهد داشت. در خصوص شمول آموزه قبول خطر برای داوران می توان گفت که آنان صرفا پذیرایی خطرهای اقدام هایی هستند که جزئی از بازی باشد و بدیهی است که معمولا خسارت های صدماتی که جزء لاینجزای فعالیت ورزشی باشد قابل جبران نخواهد بود. در مجموع باید توجه داشت که هر چند داوران، اغلب خواننده شکایت صدمات ناشی فعالیت های ورزشی هستند ولی بندرت حکم به تقصیر آنها صادر می گردد. با این که اجرای مقررات، وظیفه داوران به حساب می آید ولی قضاوت های مردود و ناموجه آنها موجد مسئولیت جداگانه ای نیست. حقیقت این است که داوران نمی توانند از تمامی موارد نقض مقررات جلوگیری کنند مضافا بر اینکه وظیفه آنها صرفا مراقبت متعارف به منظور به اجرا در آمدن مقررات بازیها بخصوص مقررات ایمنی است. مراقبت متعارف مشتمل است بر قضاوت بر شرایط زیانبار و حرکات خطای بازیکنان، مساعی مجدانه در کشف موارد نقض مقررات و همچنین مجازات متخلفین.^۱

^۱ جاودانی، رضا، مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء، دانشگاه آزاد اسلامی

منابع و ماخذ

۱. دکتر آقایی نیا، حسین، حقوق ورزشی، تهران، نشر میزان، چاپ چهارم، ۱۳۸۱.
۲. دکتر کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد چهارم، تهران، شرکت انتشار، ۱۳۷۶.
۳. دکتر کاتوزیان، ناصر، اندام‌های خارج از قرارداد، قواعد عمومی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۷.
۴. دکتر کاتوزیان، ناصر، اندام‌های خارج از قرارداد، مسئولیتهای خاص و مختلط، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۷.
۵. دکتر جعفری لنگرودی، جعفر، مبسوط در ترمینولوژی، جلد سوم.
۶. جاودانی، رضا، مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزاء، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۷. والتر. تی چامپیون جونپور، ترجمه دکتر حسین آقایی نیا، انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی منبع انگلیسی: ایران، چاپ اول، بهار ۱۳۷۴.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی